



## Förskolan

---

### Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 30 motionsyrkanden rörande bl.a. barnomsorg på obekväm arbetstid, barngruppernas storlek i förskolan, personalen i förskolan och resurser till skolbarnsomsorgen. Dessutom behandlas frågor om etableringsrätt i barnsomsorgen, modersmål, jämställdhet, rätten till skolbarnsomsorg för tio- till tolvåringar och ledningsfunktioner i förskolan.

Utskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden avslås med hänvisning till pågående beredning av i första hand en ny skollag och en familjepolitisk reform samt pågående utredningar.

I betänkandet finns reservationer från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Därutöver finns ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna.

# Innehållsförteckning

Sammanfattning .....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	3
Utskottets överväganden .....	5
Förskolans uppdrag .....	5
Barngruppernas storlek, vistelsetid, fördelning av förskoleplatser m.m. ....	6
Personalen i förskolan .....	10
Modersmål .....	11
Jämställdhet .....	12
Övriga förskolefrågor .....	13
Skolbarnsomsorg .....	15
Reservationer .....	18
1. Allmän förskola m.m., punkt 1 (s, v) .....	18
2. Etableringsrätt i barnomsorgen, punkt 2 (s, v) .....	18
3. Barngruppernas storlek, punkt 3 (v) .....	19
4. Barnomsorg på obekvämt arbetstid, punkt 5 (s, v, mp) .....	20
5. Närhetsprincip, punkt 6 (v) .....	20
6. Förskollärare och annan personal, punkt 8 (v) .....	21
7. Modersmål, punkt 9 (s, v, mp) .....	22
8. Jämställdhet, punkt 10 (s, v, mp) .....	23
9. Bibliotek, punkt 11 (v) .....	23
10. Utemiljö, punkt 12 (v) .....	24
11. Rätt till skolbarnsomsorg, punkt 14 (v) .....	24
12. Resurser och kvalitet i skolbarnsomsorgen, punkt 15 (v) .....	25
Särskilt yttrande .....	26
Särskilt yttrande (s) .....	26
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	27
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006 .....	27

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Allmän förskola m.m.**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub204 och 2006/07:Ub413.  
*Reservation 1 (s, v)*
- 2. Etableringsrätt i barnomsorgen**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Fi244 yrkande 41 och 2006/07:Ub256 yrkande 2.  
*Reservation 2 (s, v)*
- 3. Barngruppernas storlek**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub274 och 2006/07:Ub425.  
*Reservation 3 (v)*
- 4. Vistelsetider**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub227 och 2006/07:Ub412.
- 5. Barnomsorg på obekvämt arbetstid**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub256 yrkande 1, 2006/07:Ub320, 2006/07:Ub397, 2006/07:Ub415 och 2006/07:Ub417.  
*Reservation 4 (s, v, mp)*
- 6. Närhetsprincip**  
Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub256 yrkande 3.  
*Reservation 5 (v)*
- 7. Ledning av förskolan**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub215 yrkande 2 och 2006/07:Ub318.
- 8. Förskollärare och annan personal**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub215 yrkande 1 och 2006/07:Ub256 yrkandena 8 och 9.  
*Reservation 6 (v)*
- 9. Modersmål**  
Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub256 yrkande 4 och 2006/07:Ub340.  
*Reservation 7 (s, v, mp)*
- 10. Jämställdhet**  
Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub418 yrkande 1.  
*Reservation 8 (s, v, mp)*

**11. Bibliotek**

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub256 yrkande 5 och 2006/07:Ub309 yrkande 13.

*Reservation 9 (v)*

**12. Utemiljö**

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub256 yrkande 7.

*Reservation 10 (v)*

**13. Kost**

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub416.

**14. Rätt till skolbarnsomsorg**

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ub309 yrkande 27.

*Reservation 11 (v)*

**15. Resurser och kvalitet i skolbarnsomsorgen**

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ub214, 2006/07:Ub309 yrkande 28 och 2006/07:Ub411.

*Reservation 12 (v)*

Stockholm den 22 februari 2007

På utbildningsutskottets vägnar

*Sofia Larsen*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Gustav Blix (m), Agneta Lundberg (s), Ulf Nilsson (fp), Louise Malmström (s), Betty Malmberg (m), Ibrahim Baylan (s), Gunilla Tjernberg (kd), Lars Hjalmered (m), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s), Ulrika Carlsson i Skövde (c) och Mats Pertoft (mp).

# Utskottets överväganden

## Förskolans uppdrag

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande bl.a. utbyggnad och avgifter i förskolan samt etableringsrätt inom förskoleverksamhet.

Jämför reservationerna 1 (s, v) och 2 (s, v).

### Allmän förskola m.m.

#### *Motionerna*

I motion Ub204 (s) begärs ett tillkännagivande om att barnomsorgen på sikt ska byggas ut och vara avgiftsfri. Utbyggnaden bör bl.a. omfatta mer flexibla öppettider. Det är nödvändigt inte minst för de grupper med oekväma arbetstider och arbetslösa som måste stå till arbetsmarknadens förfogande med kort varsel. Även i motion Ub413 (s) anförs skäl för att förskolan på sikt ska vara avgiftsfri för alla barn i hela Sverige och att förskolan är en del av det livslånga lärandet. Alla barn ska ha rätt till lek och lärande på samma villkor. För att motverka utanförskap och segregation bör förskolan bli avgiftsfri.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Förskolan ska vara trygg, utvecklande och lärorik för alla barn. Den naturliga nyfikenheten och lusten att lära hos barnen ska tas till vara. Med lekfull inlärning kan förskolan stimulera den språkliga och matematiska utvecklingen hos barn, vilket lägger grunden för att senare kunna utvecklas i skolarbetet enligt de egna förutsättningarna. I förskolan ska det finnas en balans mellan omsorg och pedagogik.

Mot bakgrund av dessa utgångspunkter anser utskottet att det är viktigt med god kvalitet i förskolan. Barn behöver både trygghet och stimulerande omsorg. Det är därför viktigt att utveckla det pedagogiska inslaget i förskolan. I läroplanen för förskolan (Lpfö 98) fastställs dels normer och värden, dels mål som förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar. Regeringen har aviserat (prop. 2006/07:1, utgiftsområde 16, s. 98) att förskolans pedagogiska uppdrag ska stärkas. Det kommer att ske genom en översyn av målen i förskolans läroplan och i samband med arbetet med den nya skollagen.

Regeringen har givit Skolverket i uppdrag att under 2002–2007 årligen följa upp reformen maxtaxa och allmän förskola m.m. Slutredovisning ska lämnas 1 april 2007. Utskottet anser att man bör avvakta Skolverkets utvärdering samt invänta regeringens förslag.

### **Etableringsrätt i barnomsorgen**

#### *Motionerna*

I motion Fi244 yrkande 41 (s) begärs att etableringsfriheten i förskolan ska avskaffas. I motion Ub256 (v) yrkande 2 anförs att skollagen bör ändras så att kommunerna återfår rätten att besluta om enskilda förskolor. I relation till båda yrkanden betonas att den fria etableringsrätten skapar ekonomiska problem för kommunerna. Kommunernas planeringsansvar medför att de kommunala förskolornas resurser minskar när en friskola startar trots full behovstäckning. Vidare menar motionärerna att alla barn i Sverige ska ha rätt till en likvärdig utbildning.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Sedan 1 juli 2006 råder etableringsfrihet för enskilda förskolor och fritidshem till följd av att en gemensam reservation från Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Miljöpartiet bifölls av riksdagen (bet. 2005/06:UbU13, rskr. 2005/06:240). Det innebär att kommunerna är skyldiga att lämna tillstånd för icke-kommunala förskolor och fritidshem som uppfyller gällande kvalitetskrav. Verksamheten har också rätt till bidrag från kommunen fr.o.m. den 1 februari 2007 (bet. 2006/07:UbU1, rskr. 2006/07:54). I budgetpropositionen 2007 framhölls att etableringsfrihet för enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnsomsorg är ett sätt att öka kvaliteten, förutsatt att verksamheten uppfyller de kvalitetskrav som anges i lag. Utskottet delar regeringens uppfattning och ser ingen anledning att ändra nuvarande bestämmelser.

### **Barngruppernas storlek, vistelsetid, fördelning av förskoleplatser m.m.**

#### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande bl.a. barngruppernas storlek, vistelsetider i förskolan, barnomsorg på obekvämt arbetstid och närhetsprincip vid fördelning av platser till förskolan.

Jämför reservationerna 3 (v), 4 (s, v, mp) och 5 (v).

## Barngruppernas storlek

### *Motionerna*

I motion Ub425 (s) begärs ett tillkännagivande om barngruppernas storlek i förskolan. Motionärerna pekar på att det inte finns någon generell regel för vad som är en lagom stor barngrupp. Både föräldrar och personal vittnar dock om att barngrupperna i dag är för stora. Därför, menar man, bör kommunerna tillämpa Skolverkets allmänna riktlinjer för gruppstorlek och personaltäthet för att underlätta inläring och omsorg. I motion Ub274 (fp) anförs att det bör vara färre barn per förskolegrupp. För barns välmående och kvaliteten i förskolan är det viktigt att det genomsnittliga antalet barn i grupperna minskar. Mot bakgrund av detta bör nationella riktlinjer för maximalt antal barn i en förskolegrupp utarbetas. Regeringen bör vidare ge kommunerna de ekonomiska förutsättningarna för dessa kvalitetsförbättringar.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

Utskottet anser att barns välmående och kvalitet i förskolan är av största vikt. Varje barn måste synliggöras, och därför får inte barngrupperna vara för stora. Skolverket framhåller i lägesbeskrivningen för 2006 att barngruppernas storlek i förskolan i stort sett inte förändrats sedan 2002 och ligger på en hög nivå. I genomsnitt rör det sig om 17 barn per grupp, jämfört med de ca 15 barn (med 3 personal) per grupp som Skolverket rekommenderar i sina Allmänna råd och kommentarer (2005). I synnerhet de yngsta barnen och barn i behov av särskilt stöd har behov av att ingå i mindre grupper för att få sina behov tillgodosedda. Mycket talar dock för att även andra faktorer är viktiga, exempelvis förskolans inriktning, personalens kompetens och ledning. Vilken gruppstorlek och vilken personaltäthet som är den lämpligaste i en förskola bör därför avgöras utifrån lokala förhållanden och barnens behov.

## Vistelsetider

### *Motionerna*

I motion Ub412 (s) begärs slopade tidsgränser i förskolan. Motionärerna anser att barn till arbetslösa och barn som nyligen fått ett syskon drabbas på ett orättvist sätt av reglerade tider i förskolan. Sådana regleringar är ett hinder för barns utveckling och socialisation och möjligheterna att avskaffa dem bör utredas. I motion Ub227 (kd) anförs att barns rätt till vila och rekreation bör stärkas. Många barn tillbringar längre tid i barnomsorg än vad som kan anses hälsosamt. Regeringen bör därför sträva efter att öka barns tid med sina föräldrar och minska deras tid inom barnomsorgen.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet anser att barns och föräldrars gemensamma behov av barnomsorg ska vara vägledande för det individuella barnets vistelsetider i förskolan. Förskola och barnomsorg ska möjliggöra föräldrars förvärvsarbete och vara en kreativ och trygg verksamhet för barn. Barns rätt till förskola har under senare år vidgats. Sedan den 1 januari 2003 finns allmän avgiftsfri förskola för barn från fyra års ålder. Rätt till förskoleverksamhet för arbetslösa barn infördes 1 juli 2001 och för föräldraledigas barn den 1 januari 2002. Förskoleverksamheten ska omfatta minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Utskottet ser ingen anledning att förändra detta.

Vad gäller motion Ub227 och barns välbefinnande i förskolan konstaterar utskottet att Skolverkets årliga uppföljningar av bl.a. maxtaxereformen visat att tiderna för barn till arbetssökande och föräldralediga, dvs. barn med korta närvarotider, ökat väsentligt inom förskolan. För barn vars föräldrar förvärvsarbetar har närvarotiden i förskola däremot inte ökat sedan 1999. På fritidshemmen har närvarotiden minskat med i genomsnitt 4 timmar per vecka.

## **Barnomsorg på obekvämt arbetstid**

### *Motionerna*

Ett flertal motioner behandlar vikten av att det finns barnomsorg på obekvämt arbetstid. I motion Ub320 (s) anförs att regeringen i samband med översynen av skollagen bör slopa tidsgränserna inom barnomsorgen för att möjliggöra förskoleplatser för föräldrar med obekväma arbetstider. I motionerna Ub397 (s) och Ub417 (s) poängteras att en föränderlig arbetsmarknad i riktning mot mer kvinnodominerade yrken inom vård- och omsorgssektorn medför att behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid kommer öka även framöver. Mot bakgrund av detta vill motionärerna att lagstiftningen tydliggörs för att möta behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid.

I motion Ub415 (fp) begärs att rätten till nattdagis bör skrivas in i skollagen. Även i motion Ub256 (v) yrkande 1 begärs att skollagen ska förtydligas då det gäller kommuners skyldighet att anordna barnomsorg på obekvämt arbetstid. Samtliga motionärer pekar på behovet av en tydligare lagstiftning för att uppnå en mer enhetlig regional tillämpning. Det finns ett stort behov av barnomsorg på obekvämt arbetstid, men kommunernas utbud av förskoleplatser exempelvis nattetid varierar. Skollagen bör förtydligas för att klargöra kommunernas uppdrag att tillgodose nattarbetares behov. Flera motioner lyfter också fram att det är viktigt med en fullgod barnomsorg av jämställdhetsskal. Både män och kvinnor ska kunna kombinera förvärvsarbete och barn oavsett yrkeskategori.



### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Skollagen (1985:1100) 6 § anger att förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg ska tillhandahållas i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller barnets eget behov. Vad gäller variationer i tillämpningen i kommunerna redovisade Skolverket en nationell studie av tillgången på barnomsorg på s.k. obekvämt arbetstid i mars 2003. I studien konstaterades att drygt varannan kommun, ca 150 kommuner, ordnar omsorg till barn som har föräldrar som arbetar på kvällar, nätter eller helger. Den vanligaste formen var nattöppna förskolor, men även familjedaghem och omsorg i hemmet förekom. I ett 60-tal av alla kommuner fanns ett större behov av barnomsorg på dessa tider än vad som kunde tillgodoses. Regeringsrätten har dock konstaterat i två vägledande domar att kommunerna inte är skyldiga att anpassa barnomsorgen till enskilda föräldrars önskemål. I domskälen framhålls att kommunen ska tillhandahålla förskole- och skolbarnsverksamhet i den omfattning som behövs för att även småbarnsföräldrar ska kunna förvärvsarbeta på heltid. Kommunen bör därvid förlägga verksamheten, som enligt skollagen ska vara av pedagogisk natur, till sådana tider som passar de flesta förvärvsarbetsande föräldrar. Någon skyldighet att tidsmässigt anpassa verksamheten till enskilda föräldrars önskemål föreligger däremot inte, enligt Regeringsrättens beslut (mål nr 2828-05, mål nr 1848-05, 5 februari 2007).

I budgetpropositionen redovisar regeringen sin avsikt att föreslå förändringar för att underlätta och förbättra barnens och familjernas situation. Barnomsorgen ska bättre möta familjernas behov och underlätta vardagspusslet genom att ge föräldrarna ökade förutsättningar att välja den typ av verksamhet som är lämplig för just deras barn, i deras situation. Kommunernas skyldighet att erbjuda förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg kvarstår. Utskottet delar i allt väsentligt regeringens uppfattning och inväntar därför arbetet med skollagen och den kommande familjepolitiska reformen. Utskottet understryker vikten av förändringar som bidrar till att alla familjer kan lösa livspusslet utifrån sina behov.

### **Närhetsprincip**

#### *Motion*

I motion Ub256 (v) yrkande 3 anförs att regeringen bör återkomma med förslag om närhetsprincip vid erbjudande om förskoleplats. Med hänsyn till barnets bästa bör barnet alltid få en förskoleplats så nära hemmet som möjligt. Detta bör väga tyngre än kommunens ekonomiska hänsynstagande, såvida föräldern inte uttrycker andra önskemål.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Enligt 2 a kap. 8 § skollagen (1985:1100) ska kommunen erbjuda plats inom förskoleverksamheten eller skolbarnsomsorgen så nära barnets eget hem eller skola som möjligt med beaktande av vad som krävs för att effektivt utnyttja lokaler och andra resurser. Skälig hänsyn ska också tas till vårdnadshavarens önskemål.

## Personalen i förskolan

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande bl.a. ledningen av förskolan, större andel förskollärare och vikten av att rekrytera annan personal. Jämför reservation 6 (v).

### **Ledning av förskolan**

#### *Motionerna*

I motion Ub215 (fp) yrkande 2 anförs att förskollärarna ska ha det pedagogiska ansvaret i förskolan. För att möjliggöra ökad rekrytering och utbildning av förskollärare måste yrkesgruppen ges det pedagogiska ansvaret för verksamheten. I motion Ub318 (fp) föreslås att föreståndare eller pedagogiskt ansvarig chef ska finnas för varje förskola. Personaltätheten i förskolan har successivt sjunkit sedan början av 1990-talet. I samband med detta har föreståndare med pedagogiskt ansvar blivit alltmer ovanligt. Skollagen bör förtydligas på ett sådant sätt att en ledningsfunktion på varje förskola krävs.

#### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av en tydligare ansvarsfördelning vad gäller det pedagogiska ledarskapet i förskolan. Utskottet erfar att frågor om ledarskap i förskolan är föremål för beredning inom ramen för arbetet med en ny skollag i Regeringskansliet.

### **Förskollärare och annan personal**

#### *Motionerna*

I motion Ub215 (fp) yrkande 1 anförs att större andel av förskolans personal ska vara förskollärare. Bristen på utbildade förskollärare kan bli ett allvarligt problem i framtiden. En målsättning bör vara att två tredjedelar av personalen ska vara högskoleutbildade pedagoger. I motion Ub256 yrkande 8 (v) begärs att Skolverket ges i uppdrag att utveckla statistiken över personalen i förskolan. Det behövs en kartläggning av vilken personal som är verksam i förskolan, utöver förskollärare och barnskötare. Det är

bl.a. viktigt för att Skolverket kunna planera och följa upp rekryteringen av s.k. annan personal. I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att genomföra insatser för att öka kunskapen om personal i förskolan, utöver förskollärare och barnskötare, som kan bidra till att uppnå målen och främja utvecklingen i förskolan. Satsningen på ökad andel förskollärare riskerar att skymma andra viktiga funktioner såsom dramapedagoger, bild- och musiklektörer. Dessa yrkeskategorier är viktiga för att uppnå målen i läroplanen (Lpfö 98) om utveckling och lärande genom andra uttrycksmedel.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena

I 2 kap. 3 § skollagen framgår att personalen ska ha en sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. I dag finns ett stort rekryteringsbehov av förskollärare. År 2005 var andelen pedagogiskt högskoleutbildad personal inom förskolan 51,4 %. Skolverket konstaterade i en rapport (juni 2006) att behovet kommer att vara fortsatt stort. Svårigheten att rekrytera utbildad personal beror i första hand på att det saknas personal med pedagogisk högskoleexamen att tillgå. Det ökande antalet barn gör att det även finns ett ökat rekryteringsbehov av barnskötare.

Under åren 2005 och 2006 utbetalades 1 miljard kronor respektive 2 miljarder kronor till kommunerna för att öka personaltätheten i förskolan. Från och med den 1 januari 2007 förs 2 miljarder motsvarande bidraget in i det generella statsbidraget till kommunerna. Reformen ska utvärderas av Skolverket och återrapporteras senast 1 april 2008. Regeringen har vidare givit förändrade direktiv till den s.k. Auktorisationsutredningen. Utredningen ska komma med ett förslag om hur auktorisation av lärare till förskola, fritidshem, skola och vuxenutbildning ska utformas. Syftet är bl.a. att öka andelen behöriga lärare genom att ge befintlig personal möjlighet att komplettera sin undervisningserfarenhet med akademiska studier.

## Modersmål

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande att utöka rätten till undervisning i svenska och annat modersmål i förskolan samt infoga målet om modersmålsundervisning som en del i kvalitetsredovisningarna. Jämför reservation 7 (s, v, mp).

### *Motionerna*

I motion Ub340 (s) begärs att regeringen ska se över möjligheten att utöka rätten till undervisning i svenska som andraspråk att gälla även i förskolan. Det är viktigt att tidigt binda samman inlärningen av svenska med det egna modersmålet. Därför bör skollagen regleras så att bestämmelser om svenska som andraspråk kommer att gälla även förskoleklasser. I motion Ub256 (v) yrkande 4 anförs att barns rätt till modersmålsstöd bör stärkas och följas upp i kvalitetsredovisningarna. Stödet till modersmålsundervisning i förskolan har, enligt motionärerna, minskat kraftigt sedan 1990-talets början. Ändå anger läroplanen för förskolan att det är förskolans uppdrag att barn med annat modersmål än svenska får stöd både i den svenska språkutvecklingen och i det s.k. umgängesspråket. Detta mål bör följas upp i kvalitetsredovisningarna för att ges särskild vikt.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) ändrades i februari 2005 (SKOLFS 2005:11) för att inrymma ett ytterligare mål om rätt till modersmål. Förskolan ska därmed sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet samt sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. I regleringsbrevet för 2006 fick Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att redovisa hur förändringen har fullgjorts. Uppdraget ska återrapporteras i myndighetens årsredovisning som ska lämnas senast mars 2007.

Enligt Skolverkets Allmänna råd för kvalitetsredovisning (2006) bör kommunen, förskolan, fritidshemmet och skolan redovisa situationen för barn och elever i behov av särskilt stöd, för barn och elever med funktionshinder, för barn och elever med annat modersmål än svenska samt för flickor och pojkar respektive manliga och kvinnliga studerande. Skolverket framhåller också att fördjupade utvärderingar av verksamheten och utbildningen för dessa barn och elever bör redovisas över tid. Motionerna anses därmed tillgodosedda.

## Jämställdhet

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande jämställdhetsplaner i förskolan. Jämför reservation 8 (s, v, mp).

### *Motion*

I motion Ub418 yrkande 1 (fp) anförs att såväl kommunala som fria förskolor bör omfattas av obligatoriska jämställdhetsplaner i förskolan. Undersökningar tyder på att flickor och pojkar fortfarande fostras in i traditionella könsroller, både i hemmet och i förskolan. Detta bör motverkas med en medveten planering och pedagogik.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Den 1 april 2006 trädde lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i kraft. Lagen ska skydda mot diskriminering på grund av kön, etnicitet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. Alla verksamheter som omfattas av skollagen ingår i lagens tillämpningsområde. Det innebär att varje verksamhet ska ha en likabehandlingsplan som ska följas upp årligen. Skolverket fick även i uppdrag den 31 augusti 2006 att följa upp hur lagen tillämpats. Utvärderingen ska redovisas senast den 1 mars 2009. Vidare har Delegationen för jämställdhet i förskolan (U2003:12) haft i uppgift att utveckla jämställdhetsarbetet i förskolan. Delegationens slutbetänkande *Jämställd förskola* (SOU 2006:75) är nu ute på remiss.

## Övriga förskolefrågor

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande bl.a. bibliotek i förskolan och förbättrad kvalitet på maten i förskolan. Jämför reservationerna 9 (v) och 10 (v).

### **Tillgången till bibliotek**

#### *Motionerna*

I motion Ub309 (v) yrkande 13 och i motion Ub256 (v) yrkande 5 begärs att förskolans behov av bibliotek tillgodoses i skollagen. En tidig kontakt med litteratur och böcker är viktig för både framtida inlärning och stimulering av kreativitet och fantasi. Kravet på bibliotek bör därför utökas till att gälla även förskolan. Det är också viktigt för att utjämna skillnader mellan barn från olika sociala bakgrunder samt mellan pojkar och flickor. Ansvaret för tillgången på böcker i den enskilda förskolan bör ligga på förskolans ledning.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Tidig tillgång till litteratur är viktig både för barns språkliga och personliga utveckling. Enligt 7 a § andra stycket bibliotekslagen (1996:1596) ska kommuner och landsting anta planer för biblioteksverksamheterna. I dessa ska prioriteringar och målsättningar tydligt framgå, vilket möjliggör riktade satsningar på barn i yngre åldrar. Enligt Myndigheten för skolutveckling (Projektrapport "Leka Språka Lära" 2004) är det vanligt att barn och ungdomar prioriteras i lokala styrdokument. På folkbiblioteken finns vidare en stark tradition att vända sig mot förskolebarn med läsfrämjande insatser. Detta uppdrag framhålls även i 9 § bibliotekslagen om att stimulera barns språk och läsning.

## **Utemiljö**

### *Motion*

I motion Ub256 (v) yrkande 7 begär motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag om att förskolans utemiljö ska tas upp i de kommunala kvalitetsredovisningarna. Utemiljön är av avgörande betydelse för barns välmående och ska enligt Skolverket möjliggöra en varierad pedagogisk verksamhet. Därför bör regeringen utforma ett förslag om hur kommunerna ska göras skyldiga att ta upp förskolans utemiljö i kvalitetsredovisningen.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Enligt 3 § förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet ska kvalitetsredovisningarna innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan, förskolan eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) anges bl.a. att barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö. I Skolverkets Allmänna råd angående kvalitetsredovisning (2006) framhålls att vilka aspekter på den pedagogiska verksamheten inom en förskola eller ett fritidshem som behandlas i kvalitetsredovisningen är beroende av verksamhetens prioriteringar för perioden.

## **Kost**

### *Motion*

I motion Ub416 (s) anförs att förskolan och skolan bör göras till en sockerfri zon. Det är viktigt att värna om barns hälsa, och den ökande sockerkonsumtionen är ett hot mot folkhälsan.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

I läroplanen för förskolan framhålls att en av målsättningarna är att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande samt att arbetslaget ska ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs. Näringsriktig mat i skola och förskola är viktig för barns fysiska utveckling, sociala samvaro och lärande. Sockerkonsumtionens inverkan på hälsan är väl känd. Utskottet förutsätter att det professionella arbetslaget tar hänsyn till det i sin verksamhet. Skolverket har att sköta tillsynen.

Utskottet vill även framhålla att Livsmedelsverket har haft i uppdrag att följa upp de nya svenska näringsrekommendationerna, SNR. Den 1 februari i år slutredovisade Livsmedelsverket uppdraget Råd för måltider i förskola, familjedaghem, fritidshem, skola och gymnasieskola. Det är dock upp till varje kommun, förskola, skola och personalgrupp att bestämma och i detalj planera hur man vill arbeta för att främja bra matvanor. Vidare har kommunerna, enligt Skolverkets allmänna råd 2006, ett ansvar för att ta upp förutsättningarna, arbetet och måluppfyllelsen då det gäller hälsa och livsstil i sin kvalitetsredovisning för förskolan, fritidshemmen och skolan.

## Skolbarnsomsorg

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande rätten till plats i skolbarnsomsorgen, personalens utbildning, gruppstorlek och personalens utbildning. Jämför reservationerna 11 (v), 12 (v) och särskilt yttrande 1 (s).

### **Rätt till skolbarnsomsorg**

#### *Motion*

I motion Ub309 (v) yrkande 27 begärs att det görs en översyn av skollagen så att det klart framgår att även eleverna i åldersgruppen tio till tolv år har rätt till fritidshemsplats. Skolbarnsomsorgen bör ses som en integrerad del av skolan. Fritidshemmen har en viktig funktion i att utjämna skillnader och skapa en kreativ och meningsfull fritid för alla barn. Detta är särskilt viktigt för barn från socialt utsatta miljöer. Trots det finns skolbarnsomsorg för tio- till tolvåringar endast i var fjärde kommun. Skollagen bör därför förtydligas så att kommunernas skyldighet att erbjuda fritidshemsplats, upp till tolv års ålder, blir uppenbar.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Av skollagen (1985:1100) framgår att skolbarnsomsorgen avser barn till och med tolv år som går i skolan. Skolbarnsomsorgen bedrivs i form av fritidshem och familjedaghem och ska ta emot barn under den del av dagen då de inte vistas i skolan och under lov. För barn mellan tio och tolv år kan skolbarnsomsorgen även bedrivas i form av öppen fritidsverksamhet. Skolbarnsomsorgens uppgift är att komplettera skolan samt erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen med utgångspunkt i varje barns behov.

## **Resurser och kvalitet i skolbarnsomsorgen**

### *Motionerna*

I motion Ub309 (v) yrkande 28 anføres att personal på fritidshemmen ska ha adekvat utbildning och ingå i lärarlagen. Resurserna och kraven på fritidshemmen bör vara likvärdiga med dem som ställs på skolan och förskolan. Endast behöriga lärare bör kunna få en tillsvidareanställning i skolan. Därför är det rimligt att anställda inom skolbarnsomsorgen bör vara utbildade fritidspedagoger. I motion Ub411 (s) anføres att resursfördelningen mellan skola, förskola och fritids bör ändras. De senaste årens ökade resurser till skolan har inte kommit fritidshemmen till del. Fritids är särskilt viktigt för barn med minst stöd hemma. När skola och förskola prioriteras på fritids bekostnad riskerar det att drabba just barn med behov av stöd, såsom läxhjälp.

I motion Ub214 (fp) framhålls att grupperna på fritidshemmen behöver bli mindre, personaltätheten högre och andelen högskoleutbildad personal större. Ökningen av andelen barn på fritids mellan sex och nio år har medfört minskad personaltäthet och större barngrupper. Till följd av detta har, enligt Skolverket, ljudnivån höjts och det pedagogiska inslaget i verksamheten minskat. Det har betydelse både för barnets välbefinnande och för skolarbetet.

### *Utskottets ställningstagande*

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I Skolverkets lägesrapport för 2006 riktas kritik mot skolbarnsomsorgens kvalitet. De brister som konstateras gäller gruppernas storlek och fritidshemmens möjlighet att erbjuda barnen en genomtänkt och varierad verksamhet som är anpassad efter barnens behov, ålder, intressen och erfarenheter. Andelen barn i fritidshemsverksamhet har ökat och omfattar 76,4 % av alla barn i åldern sex till nio år 2005. Hösten 2005 fanns det, enligt Skolverket, i genomsnitt drygt 30 barn per avdelning. Variationerna mellan kommunerna är stora. Av statsbidraget till kvalitetssäkrande åtgärder har 11 % av de 500 miljonerna gått till skolbarnsomsorgen. Enligt



Skolverkets uppföljning har svårigheten att rekrytera fritidspedagoger och förskollärare lett till att fler barnskötare och övrig personal än planerat anställts.

Enligt vad utskottet erfar kommer skolbarnsomsorgen att ses över i samband med beredningen av ny skollag. Även satsningen på lärarutbildningen och auktorisation av lärare kan förväntas vara gynnsamma för skolbarnsomsorgen.

## Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

### 1. Allmän förskola m.m., punkt 1 (s, v)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Rossana Dinamarca (v) och Peter Hultqvist (s).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ub204 och 2006/07:Ub413.

#### *Ställningstagande*

Förskolan är en av de viktigaste grundstenarna i barnens utveckling. Leken är ett viktigt pedagogiskt instrument och ett första steg i det livslånga lärandet. Alla barn ska ha tillgång till bra förskolor med en pedagogisk verksamhet som ger lärande, lek och trygghet. Förskolan är också en plats där barn från olika miljöer möts, vilket i sig motverkar ojämlikhet och segregation. Alla barn ska mötas med samma respekt, oavsett ursprung, bakgrund eller föräldrars ekonomi. Därför måste alla barn få tillgång till den utveckling förskolan kan erbjuda. Barnomsorgen ska förstås ständigt utvecklas utifrån barns behov och krav på likvärdig kvalitet. Maxtaxan är det första steget mot en allmän och avgiftsfri förskola.

### 2. Etableringsrätt i barnomsorgen, punkt 2 (s, v)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Rossana Dinamarca (v) och Peter Hultqvist (s).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Fi244 yrkande 41 och 2006/07:Ub256 yrkande 2.

### *Ställningstagande*

En förskola för alla med hög kvalitet förutsätter att det finns en sammanhållen offentlig planering av verksamheten. Därför vänder vi oss emot fri etableringsrätt av barnomsorg. Med de aktuella lagändringarna (rskr. 2005/06:240, rskr. 2006/07:54) har kommunernas möjligheter att säga nej till nya konfessionella förskolor avskaffats. Kommunen blir i stället skyldig att finansiera verksamheten med skattemedel under förutsättning att den enskilda förskolan klarar kraven på kvalitet och säkerhet. Vid sidan av dessa omständigheter samt ökad segregering innebär den fria etableringsrätten svårigheter att planera för kommunerna. Trots att en kommun har full behovstäckning kan nya förskolor startas som tar ekonomiskt utrymme från övriga förskolor. Det kan i värsta fall leda till att kommunala förskolor hotas av nedläggning mot föräldrars och barns vilja. Så länge kommunerna har ekonomi och planeringsansvar för förskolan är det också de som ska ha beslutanderätt om etablering. Regeringen bör därför avskaffa den fria etableringsrätten för förskolor och skollagen ändras så att kommunerna återfår rätten att besluta om enskilda förskolor.

### **3. Barngruppernas storlek, punkt 3 (v)**

av Rossana Dinamarca (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub425 och avslår motion 2006/07:Ub274.

#### *Ställningstagande*

Personaltätheten i förskolan måste öka för barnens skull. Men minst lika viktigt är att barngrupperna blir mindre. Stora barngrupper har framför allt negativa effekter för yngre barn samt barn som behöver speciell uppmärksamhet. Gruppstorlek tycks ha större betydelse än personaltäthet, mindre grupper är med andra ord att föredra framför större med samma personaltäthet. Kommunerna behöver riktlinjer för hur stora barngrupperna ska vara på syskonavdelningar och småbarnsavdelningar. Dock kan det vara svårt att sätta en speciell gräns för antal barn per grupp. Det finns inga belägg för att det skulle finnas någon gruppstorlek eller personaltäthet som är den optimala i alla sammanhang. Förutsättningarna varierar från grupp till grupp och från tid till annan. En gruppstorlek eller personaltäthet som är lagom i en förskola behöver inte vara det i en annan. För att underlätta inläringen och förbättra omsorgen om barnen bör dock förskolegruppernas storlek minska i enlighet med Skolverkets Allmänna råd för kvalitet i förskolan.

#### **4. Barnomsorg på obekvämt arbetstid, punkt 5 (s, v, mp)**

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s) och Mats Pertoft (mp).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ub256 yrkande 1, 2006/07:Ub320, 2006/07:Ub397 och 2006/07:Ub417 samt avslår motion 2006/07:Ub415.

##### *Ställningstagande*

Förskolan är det första steget i det organiserade livslånga lärandet och en viktig del av familjepolitiken. Den svenska förskolan är av hög kvalitet, är internationellt erkänd och är omtyckt av både barn och föräldrar. Att verksamheten finns är en förutsättning för yrkesarbetande föräldrar. Familjepolitiken syftar till att stödja föräldrar och familjer i olika sammanhang och konstellationer. Eftersom alla familjer inte består av två föräldrar som arbetar dagtid på vardagar är det viktigt att kommunerna ger möjlighet till en trygg förskola, även om föräldrarnas arbetstider är förlagda till sena kvällar, helger eller nätter. Alltfler arbetar på obekvämt arbetstid. Därmed ökar också behovet av tillgång till barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Mot bakgrund av den senaste tidens rättsfall finns ett behov av att tydliggöra lagstiftningen vad gäller kommuners skyldighet att anordna barnomsorg på obekvämt arbetstid.

#### **5. Närhetsprincip, punkt 6 (v)**

av Rossana Dinamarca (v).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub256 yrkande 3.

##### *Ställningstagande*

Enligt skollagen ska plats i förskola erbjudas nära hemmet, men med hänvisning till att lokaler och andra resurser ska utnyttjas effektivt har kommunerna möjlighet att frångå denna princip. Vänsterpartiet anser att lagen på denna punkt inte tar tillräcklig hänsyn till barnens bästa, som bör värderas betydligt högre än den kommunala ekonomin. Det finns stora fördelar med

att tydligare framhålla närhetsprincipen vid erbjudande om förskoleplats. Närhet mellan hem och förskola ger barnen möjlighet att tidigt lära känna sin närmiljö. Undersökningar visar också att de som har stort avstånd mellan hemmet och förskolan ofta är mest missnöjda med sina barns förskoleplacering. Det bör därför vara en skyldighet för kommunen att anvisa plats på en förskola i nära anslutning till bostaden, såvida detta inte innebär avsevärda ekonomiska eller organisatoriska svårigheter.

## **6. Förskollärare och annan personal, punkt 8 (v)**

av Rossana Dinamarca (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub256 yrkandena 8 och 9 samt avslår motion 2006/07:Ub215 yrkande 1.

### *Ställningstagande*

I förskolan arbetar i huvudsak förskollärare och barnskötare. Utöver dessa personalkategorier finns även ”annan personal”. Andelen ”annan personal” är låg och den tillgängliga statistiken synliggör inte vilken utbildning och vilka uppgifter den har. Därför bör Skolverket få till uppgift att ta fram mer detaljerad statistik med avseende på vilka personalkategorier som förekommer i förskolan. Dessa uppgifter kan vara till stöd vid rekrytering. Enligt Läroplan för förskolan (Lpfö 98) hör det bl.a. till förskolans uppdrag att främja barns skapande och kommunikation med hjälp av olika uttrycksformer samt att ha ett ekologiskt förhållningssätt. Det skulle vara en naturlig utveckling att knyta till sig personer med utbildning inom och erfarenheter av kulturområdet, såsom drama- och konstpedagoger, samt personer med utbildning inom miljö- och naturvårdsfrågor. Myndigheten för skolutveckling bör därför få i uppdrag att genomföra insatser för att öka kunskapen om övrig personal i förskolan, som enligt exemplen ovan kan bidra till att uppnå målen, och på vilket sätt denna personal kan främja utvecklingen i förskolan.

## 7. Modersmål, punkt 9 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s) och Mats Pertoft (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ub256 yrkande 4 och 2006/07:Ub340.

### *Ställningstagande*

Grunden för arbete med modersmålet i förskolan är läroplanen för förskolan. Vi lever i dag i ett mångkulturellt samhälle. Många barn i förskolan har föräldrar med annat modersmål än svenska och talar inte svenska i hemmet. Det är viktigt att svenska som andraspråk påbörjas så tidigt som möjligt och att förskolan och skolan tidigt kopplar ihop svenska språket med barnets modersmål. Forskning visar att barn med utländsk bakgrund som har goda kunskaper i sitt förstaspråk, god kännedom om sin bakgrund och som vistas i flerspråkiga miljöer har bättre möjligheter att lära sig svenska, men även att utveckla färdigheter inom andra områden. Trots det har andelen barn som får modersmålsstöd i förskolan sjunkit drastiskt. Det är särskilt allvarligt när det gäller stödet för de yngsta barnen, som är i färd med att utveckla sitt språk och sin identitet.

I 15 och 16 §§ grundskoleförordningen anges att svenska som andraspråk ska anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål och ska anordnas i stället för undervisning i svenska. Arbetet i förskoleklassen sker i dag i samarbete med, och som en del av, den obligatoriska skolan och använder sig av både förskolepedagogik och skolans metodik för inläring. Därför bör en reglering ske i skollagen eller i grundskoleförordningen så att även elever i förskoleklassen får rätt till svenska som andraspråk.

I läroplanen för förskolan framgår även att det är förskolans uppdrag att bidra till att barn med annat språk än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt s.k. umgängesspråk. Det anges också att förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd att utveckla en dubbel kulturidentitet. Men verklighetens drastiska minskning av modersmålsstödet visar att detta inte räcker. Därför bör även kvalitetsmålet för förskolan om att sträva mot att varje barn med fler språk än svenska får stöd att utveckla sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt umgängesspråk även följas i kvalitetsredovisningarna.

## 8. Jämställdhet, punkt 10 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s), Rossana Dinamarca (v), Peter Hultqvist (s) och Mats Pertoft (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub418 yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Ett aktivt jämställdhetsarbete bör vara en självklarhet i dag även inom förskoleverksamheten. Traditionella könsroller återskapas tidigt i en människas liv. Förskolan påverkar barns identitet och uppfattning om vad flickor och pojkar är, får och kan göra. Undersökningar visar att jämställdhetsfrågor prioriteras för lågt i förskolan. Krav på likabehandlingsplaner i förskolan är ett första steg. Det förutsätter att det blir obligatoriskt med både teoretisk och praktisk genuskunskap på förskolläraryrket. Visionen om kreativa förskolor bör vara att barnen utvecklas som individer, oavsett kön.

## 9. Bibliotek, punkt 11 (v)

av Rossana Dinamarca (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ub256 yrkande 5 och 2006/07:Ub309 yrkande 13.

### *Ställningstagande*

Kravet på skolbibliotek gäller inte förskolan. Det är problematiskt eftersom det är viktigt att även mycket små barn kommer i kontakt med böcker och litteratur på ett tidigt stadium. Böcker är omistliga då det gäller att utveckla barns kreativitet och fantasi, och i förlängningen för deras framtida möjligheter i samhället. Ur ett könsperspektiv finns det anledning att tidigt uppmärksamma att pojkar och flickor i förskolan får likvärdig stimulans när det gäller samtal om böcker och bokläsning samt att personalen är medveten om betydelsen av traditionella könsroller i barnlitteraturen och är beredda att hantera detta tillsammans med barnen.

Mot bakgrund av detta anser Vänsterpartiet att även förskolans behov av bibliotek bör tillgodoses i lagen. Nuvarande ordning beaktar således inte förskolebarnens behov av litteratur. Givetvis kan ett förskolebibliotek, liksom ett skolbibliotek, ta in böcker från folkbiblioteket om det finns god tillgång till lämpliga böcker och ett gott samarbete. Men ansvaret för förskolebarnens ständiga tillgång till böcker, och löpande förnyade bokbestånd, måste ligga på förskolans ledning, inte på den enskilda förskolläraren.

#### **10. Utemiljö, punkt 12 (v)**

av Rossana Dinamarca (v).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub256 yrkande 7.

##### *Ställningstagande*

I Skolverkets Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan 2005 förtydligas vad som står om förskolans utemiljö i skollagen och läroplanen. Förutom att utemiljön ska tillåta personalen att ha god uppsikt över barnen ska den även vara utformad så att den möjliggör en varierad pedagogisk verksamhet och även fungerar för barn med funktionshinder. Därför anser Skolverket att det är viktigt att kommunernas utvärderings- och uppföljningsarbete tar upp lokalernas och miljöns ändamålsenlighet.

Vänsterpartiet anser att utemiljön påverkar förskolans verksamhet på ett avgörande sätt. Därför bör regeringen lämna förslag om att det bör vara en skyldighet för kommunerna att ta upp förskolans utemiljö i kvalitetsredovisningarna.

#### **11. Rätt till skolbarnsomsorg, punkt 14 (v)**

av Rossana Dinamarca (v).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ub309 yrkande 27.



### *Ställningstagande*

Skolbarnsomsorgen och skolan ska tillsammans utgöra en helhet som bidrar till barnens allsidiga utveckling och lärande. Skolbarnsomsorgen för tio- till tolvåringar ingår i det samlade utbildningssystemet. Den ska komplettera skolan samt erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Därför behövs bra fritidshem med utbildad personal och små grupper. Jämfört med övriga barnomsorgsformer är skolbarnsomsorgen för tio- till tolvåringar dåligt utbyggd. Endast 11 % av barnen är inskrivna i fritidshem, och Skolverkets föräldraenkäter visar att andelen som har tillgång till öppen fritidsverksamhet är ännu lägre. Det är tydligt att skolbarnsomsorgen för tio- till tolvåringar är lågt prioriterad i kommunerna både vad gäller utbyggnad och innehåll. De beslutade reformerna som bl.a. innehåller maxtaxa inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg betyder att en del av de problem som funnits åtgärdas. Det är dock tydligt att gruppen barn i åldern tio till tolv år fortfarande saknar den självklara rätten till en väl fungerande fritidsverksamhet. Därför menar Vänsterpartiet att regeringen snarast bör se över skollagen så att det klart framgår att även eleverna i åldersgruppen tio till tolv år har rätt till fritidshemsplats.

Det finns en förhållandevis stor efterfrågan på skolbarnsomsorg för barn till arbetslösa eller föräldralediga. Av detta skäl, kombinerat med den roll som skolbarnsomsorgen spelar för barnets hela utveckling, bör alla barn i åldern sex till tolv år på samma sätt som inom förskoleverksamheten ges möjlighet till plats även om föräldern är arbetslös eller föräldraledig.

## **12. Resurser och kvalitet i skolbarnsomsorgen, punkt 15 (v)**

av Rossana Dinamarca (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ub309 yrkande 28 och 2006/07:Ub411 samt bifaller delvis motion 2006/07:Ub214.

### *Ställningstagande*

Andelen barn i fritidshem ökar och omfattade förra året 76 % av alla barn i åldern sex till nio år. Samtidigt har bristen på resurser medfört att personaltäteten minskat och barngrupperna blivit större. Statsbidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem som infördes 2001 har inte kommit fritidshemmen till del och kommunerna har heller inte satsat några egna medel i verksamheten. För att kunna bedriva en kvalificerad verksamhet är det också viktigt att personalen på fritidshemmen är utbildad. Vänsterpartiet har tidigare framfört att skollagen bör ändras så att endast behöriga lärare kan få en tillsvidareanställning.

## Särskilt yttrande

### **Särskilt yttrande (s)**

Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Agneta Lundberg (s), Louise Malmström (s), Ibrahim Baylan (s) och Peter Hultqvist (s) anför:

Under de senaste 15 åren har personaltäteten inom fritidsverksamheten halverats. Barngrupperna är i dag för stora för att alla barn ska kunna få det stöd och den utveckling och trygghet som är verksamhetens syfte. I takt med att kommunerna fått ökade anslag har även de ekonomiska resurserna till skolan ökat. Detta har dock inte kommit fritidsverksamheten till gagn. De ekonomiska resurserna fördelas fortfarande snett. Skolan och förskolan fortsätter att prioriteras och fritidsverksamheten får det ”som blir över”. Detta går ut över verksamhetsplanering och personaltätet och drabbar de barn som är i störst behov av verksamheten. På grund av detta klarar inte fritidsverksamheterna av att bryta den sociala situation som barnen befinner sig i, och detta förstärker segregationen mellan barnen. Fritidsverksamheterna måste få en högre kvalitet så att alla barn ges möjligheten att få en innehållsrik och utvecklande fritid.

BILAGA

## Förteckning över behandlade förslag

## Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

*2006/07:Fi244 av Göran Persson i Stjärnhov m.fl. (s):*

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etableringsfrihet i förskolan.

*2006/07:Ub204 av Luciano Astudillo och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnomsorg.

*2006/07:Ub214 av Agneta Berliner (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grupperna på fritidshemmen behöver bli mindre, personaltäteten högre och andelen högskoleutbildad personal större.

*2006/07:Ub215 av Agneta Berliner (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att större andel av förskolans personal ska vara förskollärare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förskollärarna ska ha det pedagogiska ansvaret i förskolan.

*2006/07:Ub227 av Mikael Oscarsson (kd):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barns rätt till vila och rekreation.

*2006/07:Ub256 av Eva Olofsson m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skollagen bör förtydligas vad gäller kommuners skyldighet att anordna barnomsorg på obekvämt arbetstid.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skollagen bör ändras så att kommunerna återfår rätten att besluta om enskilda förskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med förslag om närhetsprincip vid erbjudande om förskoleplats.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka barns rätt till modersmålsstöd och att det följs upp i kvalitetsredovisningarna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förskolans behov av bibliotek bör tillgodoses i lagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med förslag om att förskolans utemiljö ska tas upp i de kommunala kvalitetsredovisningarna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Skolverket i uppdrag att utveckla statistiken över personalen i förskolan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att genomföra insatser för att öka kunskapen om personal i förskolan, utöver förskollärare och barnskötare, som kan bidra till att uppnå målen och främja utvecklingen i förskolan.

*2006/07:Ub274 av Agneta Berliner (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det ska vara färre barn per förskolegrupp.

*2006/07:Ub309 av Lars Ohly m.fl. (v):*

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att även förskolans behov av bibliotek bör tillgodoses i lagen.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över skollagen så att det klart framgår att även eleverna i åldersgruppen tio till tolv år har rätt till fritidshemsplats.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personal på fritidshemmen ska ha adekvat utbildning och ingå i läroplanen.

*2006/07:Ub318 av Allan Widman (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föreståndare eller pedagogiskt ansvarig chef ska finnas för varje förskola.

*2006/07:Ub320 av Laila Bjurling och Lars Wegendal (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om barnomsorg på obekvämt arbetstid.

*2006/07:Ub340 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att utöka rätten till undervisning i svenska som andraspråk att gälla även i förskolan.

*2006/07:Ub397 av Lena Hallengren (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid.

*2006/07:Ub411 av Veronica Palm och Luciano Astudillo (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fritidsverksamheterna.

*2006/07:Ub412 av Veronica Palm och Sylvia Lindgren (båda s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om slopade tidsgränser i förskolan.

*2006/07:Ub413 av Veronica Palm (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förskolan på sikt ska vara avgiftsfri för alla barn i hela Sverige, och att förskolan är en del av det livslånga lärandet.

*2006/07:Ub415 av Birgitta Ohlsson (fp):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till nattdagis bör skrivas in i skollagen.

*2006/07:Ub416 av Ameer Sachet (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att göra förskolan och skolan till en sockerfri zon.

*2006/07:Ub417 av Helena Frisk m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid.

*2006/07:Ub418 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att såväl kommunala som fria förskolor ska omfattas av obligatoriska jämställdhetsplaner i förskolan.

*2006/07:Ub425 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s):*

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om barngruppernas storlek i förskolan.